

ارائه مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم نهاد (NGOs) با رویکرد الگوی اسلامی

ایرانی پیشرفت

جعفر علیزاده^۱

محمد رضا باقرزاده^۲

یوسف قلی پور کنعانی^۳

اسداله مهر آرا^۴

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۵/۰۳ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۱۰/۰۶

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضرشناسایی مولفه‌های مدل توسعه پایدار در سازمان‌های مردم نهاد با رویکرد الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت است. این تحقیق به لحاظ نوع داده‌ها، از نوع تحقیقات آمیخته (کیفی - کمی) است که در مرحله کیفی از تحلیل مضمون و در مرحله کمی از روش پیمایشی استفاده شد. جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی شامل خبرگان و مدیران مؤسسات مردم نهاد همکار کمیته امداد می‌باشد. که تعداد ۳۰ نفر آنها به عنوان نمونه انتخاب شدند. و در بخش کمی، جامعه آمار تحقیق شامل کلیه مدیران سازمان‌های مردم نهاد تحت نظارت کمیته امداد می‌باشد که تعداد آنها ۲۵۸ نفر بوده و حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران برابر ۱۵۵ نفر تعیین شد. روش گردآوری اطلاعات مصاحبه و پرسشنامه است که از نظرات خبرگان و آلفای کرانباخ برای بررسی روایی و پایایی استفاده شد. نتایج ابعاد و مولفه‌های مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم نهاد (NGOs) با رویکرد الگوی اسلامی ایرانی شامل ۶ بعد: عدالت، نگاه فرا ملی، زیرساخت، فرهنگ، بهداشت، بومی - اسلامی است.

کلمات کلیدی

توسعه پایدار، سازمان های مردم نهاد، الگوی اسلامی، ایرانی پیشرفت.

۱- گروه مدیریت دولتی، واحد قائم‌شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائم‌شهر، ایران. j.alizadeh@qaemiau.ac.ir

۲- گروه مدیریت، واحد قائم‌شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائم‌شهر، ایران. (نویسنده مسئول) dr.mr.bagherzadeh@gmail.com

۳- گروه مهندسی صنایع، واحد قائم‌شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائم‌شهر، ایران. gholipourkanani@yahoo.com

۴- گروه مدیریت، واحد قائم‌شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائم‌شهر، ایران. mehrara_a@yahoo.com

ارائه مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم.../علیزاده، باقرزاده، قلی پورکنعانی و مهرآرا

مقدمه

توسعه در دنیای امروز کشورها جایگاه مهمی را به خود اختصاص داده است و اکثر ملت ها روی آن تمرکز می کنند. کشورهای در حال توسعه نیز نیاز به استفاده از استراتژی های مختلفی برای رسیدن به توسعه پایدار دارند (آریادی و همکاران^۱، ۲۰۱۸) نتایج مطالعات نشان می دهد در ۳۰ سال گذشته پیشرفت های بزرگی در کشورهای صنعتی و در حال توسعه دیده شده است، اما بسیاری از این کشورها، نیاز به دستیابی به پایدار بودن توسعه را درک کرده اند (سالویا و همکاران^۲، ۲۰۱۹). در این راستا برخی معتقدند، «توسعه پایدار» توسعه ای است که نیازهای زمان حال را بدون اینکه توانایی نسل های آینده را در تأمین نیازهایشان به مخاطره اندازد، فراهم کند (حسن و فرهاد^۳، ۲۰۱۳، مرصوصی و بهرامی پاوه، ۱۴۰۰) توسعه پایدار روندی است که بهبود شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و فناوری به سوی عدالت اجتماعی باشد و در جهت آلودگی اکوسیستم و تخریب منابع طبیعی نباشد (عزیزی، ۱۳۸۹). توسعه پایدار، با یکپارچه سازی پیشرفت های اجتماعی، زندگی بهتری را برای مردم فراهم می کند (آریادی و همکاران، ۲۰۱۸). در زمینه توسعه پایدار، سازمان ملل متحد^۴ نقش کلیدی ایفا می کند، زیرا به طور مداوم برای کمک به کشورها برای غلبه بر چالش های پایداری حال حاضر و آینده، تلاش می کند (سالویا و همکاران، ۲۰۱۹).

متداول ترین تعریف از توسعه پایدار، تعریفی است که کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه ارائه کرده است کمیسیون مذکور، توسعه پایدار را بدین صورت تعریف می کند: توسعه ای که نیازمندی های نسل حاضر را بدون لطمه زدن به توانایی نسل آتی در تأمین نیازهای خود برآورده می سازد (WCED, 2019). در ادبیات توسعه، صرفاً به سرمایه فیزیکی توجه نشده است بلکه به سرمایه های طبیعی و به عبارتی به سرمایه مادی، سرمایه های انسانی، دانش، مهارت، تغذیه، امنیت و سرمایه اجتماعی توجه شده است. الگوی پایه اسلامی ایرانی پیشرفت برای توسعه پایدار براساس سند تنظیم شده و دستور ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری به اداره ها و سازمان ها؛ دارای ۵ بعد می باشد که مشتمل بر مبانی، آرمان، رسالت، افق و تدابیر می باشند که هرکدام از آنها دارای زیرشاخه های متفاوتی هستند که دربرگیرنده ابعاد مادی و معنوی و سیاست های اجرایی و نیز بازه زمانی دستیابی به آنها و دیدگاه حرکتی را مشخص می کند. براساس این سند (الگو)، ایران در سال ۱۴۴۴ به عنوان چهار کشور برتر در آسیا و هفت کشور برتر دنیا قرار خواهد داشت (اندیشکده برهان، ۱۳۹۰).

باتوجه به مطالب یادشده برای اینکه بتوان به توسعه و رشد مناسب و متناسب با سند یادشده دست یافت، نیازمند همکاری تیمی و هارمونی بین دستگاه های اجرایی و سازمان های مردم نهاد هستیم که

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۸، زمستان ۱۴۰۱

این همکاری بایستی بصورت هدفمند و هماهنگ شده پیش برود. همچنین براساس سند الگوی پایه اسلامی ایرانی پیشرفت در سال ۱۴۴۴، اندازه دولت کمتر از یک درصد جمعیت کشور خواهد بود و این به مثابه آن است که در سال ۱۴۴۴ نقش دولت بسیار کوچک خواهد شد. با توجه به کوچک شدن دولت می‌توان پیش بینی نمود که دولت و نهادهای زیرمجموعه آن در سال ۱۴۴۴ به تنهایی نمی‌توانند کشور را به اهداف از پیش تعیین شده برسانند، از طرف دیگر تشکل‌های مردم نهاد به عنوان ستونی برای اجرای اهداف توسعه پایدار شناخته شده‌اند (کابالرو و اوچو، ۲۰۲۱). تشکل مردم نهاد، سازمانی است که نه بخشی از یک دولت است، و نه در چارچوب کسب و کار متعارف سودآور محلی، یا بین المللی سازماندهی شده است (اسلام^۵، ۲۰۱۵). تشکل‌های یاد شده از اوان ظهور و بروز خود پس از جنگ جهانی اول بر کمک رسانی به فقرا و امور خیریه متمرکز شده‌اند، با این حال در سال‌های پایانی قرن بیستم که با وقوع پدیده‌هایی نظیر تغییر در پارادایم توسعه و جغرافیای قدرت و بحران ناکارآمدی دولت‌ها و پدیده جهانی شدن همراه شده بود، این سازمان‌ها قدر و منزلت ویژه‌ای یافتند و نقش‌های مهمی را در سطوح ملی و بین‌المللی و به خصوص در اصلاح ساختار اداره امور عمومی و در تعامل با دولت‌ها برعهده گرفتند، به گونه‌ای که از سوی دبیر کل سازمان ملل، سده نخست هزاره سوم میلادی، قرن سازمان‌های غیردولتی نامیده شد (باقرزاده و همکاران، ۱۳۹۰).

به هر حال تشکل‌های مردم نهاد نقش مهمی در تغییر و تحول جامعه ایفا کرده‌اند و بر اساس یک رویکرد حقوق بشر، تشکل‌های مردم نهاد به عنوان پل ضروری بین شهروندان و مقامات دولتی برای تعادل بین خواسته‌های اجتماعی و ظرفیت پاسخ مقامات دولتی تلقی می‌شوند (کابالرو و اوچو، ۲۰۱۹)، از ویژگی‌های اساسی یک تشکل مردم نهاد این است که نباید فقط برای سودآوری تلاش نماید و یا مستقیماً توسط دولت اداره شود (گرین و ماتیس^۶، ۱۹۹۵) یک تشکل مردم نهاد اغلب خودمختار و خصوصی است (کارکی و کامفورت^۷، ۲۰۱۶).

توجه به مطالب مطرح شده در زمینه‌های توسعه پایدار و کوچک بودن دولت در سند ۱۴۴۴ ایران پیشرفت، این سوال را در ذهن تداعی می‌نماید که ابعاد و مولفه‌های مدل توسعه پایدار در سازمان‌های مردم نهاد (NGOs) با رویکرد الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت کدامند.

اکثر پژوهش‌های انجام شده در زمینه موضوع سازمان‌های مردم نهاد بر تاثیر کارکردها و فعالیت‌های تشکل‌های مردم نهاد بر مفاهیم اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیست تمرکز کرده‌اند و اثرات آن را بر دیگر مولفه‌های کمتر مورد توجه قرار داده‌اند. در پژوهش حاضر محقق به دنبال رفع این خلا پژوهشی است. به این ترتیب، هدف پژوهش حاضر شناسایی ابعاد و مولفه‌های مدل توسعه پایدار در

ارائه مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم.../علیزاده، باقرزاده، قلی پورکنعانی و مهرآرا

سازمان های مردم نهاد (NGOs) با رویکرد الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت می باشد. فلذا با توجه به مطالب یاد شده مشکل مهم و اساسی در روند توسعه پایدار کشور عزیزمان ایران، فقدان مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم نهاد (NGOs) با رویکرد الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت است، ابهام یاد شده در زمینه مدل توسعه پایدار سازمان های مردم نهاد با رویکرد اسلامی موجب ناتوانی مدیران این سازمان ها از اتخاذ تصمیم در زمینه سیاست های اصلی سازمان های مردم نهاد گردیده است.

اهمیت اجرای پژوهش حاضر اینست که با تعیین مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم نهاد (NGOs) با رویکرد الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت داده های مفیدتری در اختیار مدیران سازمان های یاد شده قرار می گیرد تا با استفاده از نتایج حاصل از تحقیق حاضر بتوانند اهداف سازمانها را با اهداف توسعه پایدار کشوری همسو سازند. ضرورت بررسی موضوع تحقیق حاضر از دو جهت قابل تامل است: اول اینکه تاکنون پژوهشی در زمینه ابعاد و مولفه های مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم نهاد (NGOs) با رویکرد الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت انجام نشده، و این پژوهش می تواند از جهت پر کردن خلا موضوعی حوزه توسعه پایدار، به شفافیت مولفه های توسعه پایدار یاری رسانده و در ارائه الگوی مربوطه مورد استفاده قرار گیرد از نقطه نظر کاربردی، نیز پژوهش حاضر می تواند با تشریح ابعاد و مولفه های مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم نهاد (NGOs) داده های مفیدتری را در اختیار مدیران ارشد کشوری و سازمان های مردم نهاد قرار دهد تا آنها بتوانند در اجرای مدل توسعه پایدار در کشور موثرتر و مطلوب تر عمل نمایند.

مبانی نظری و پیشینه

توسعه پایدار

توسعه پایدار یک فرآیند پویا در جوامع در حال پیشرفت است، جوامعی که نیازهای نسل حاضر و آینده را از طریق بازسازی و تعادل بخشی محلی به سیستم های اجتماعی، اقتصادی و اکولوژیکی و پیوستن جریانات محلی به ارتباطات جهانی هماهنگ می سازند (Alshwaikhat, 2018). متداول ترین تعریف از توسعه پایدار، تعریفی است که کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه (۱۹۸۷) ارائه داده است. کمیسیون مذکور، توسعه پایدار را بدین صورت تعریف می کند: آن توسعه ای که نیازمندی های نسل حاضر را بدون لطمه زدن به توانایی نسل های آتی در تامین نیازهای خود برآورده می سازد (WCED, 2019).

در مجموع می توان گفت توسعه پایدار به معنی تلفیق اهداف اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی برای حداکثرسازی رفاه انسان فعلی بدون آسیب به توانایی های نسل های آتی برای برآوردن نیازهایشان می باشد (sharifinejad, 2011).

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۸، زمستان ۱۴۰۱

در واقع مفهوم توسعه پایدار از اوایل دهه ۱۹۸۰ بعد از مفهوم توسعه در معنی کیفیت محیط زیستی، مطرح شد. کمیسیون برانتلند در سال ۱۹۸۷ مفهوم توسعه پایدار را این گونه تشریح کرده است: توسعه پایدار، توسعه‌ای است که بتواند نیازهای نسل حاضر را بدون آسیب رساندن به تامین نیازهای نسل‌های آینده و سازگار با منافع آنها، برآورده سازد. این تعریف توسط برک و مانتا در سال ۱۹۹۹ با هدف ارزیابی پایداری در طرح‌های جامع به این صورت بیان شد: توسعه پایدار، یک فرایند پویا در جوامع در حال پیشرفت جوامعی است که نیازهای نسل حاضر و آینده را از طریق بازسازی و تعادل بخشی محلی به سیستم‌های اجتماعی، اقتصادی و اکولوژیکی و پیوستن جریان‌ات محلی به ارتباطات جهانی هماهنگ می‌سازند (Alshuwaikhat, 2018).

توسعه پایدار در برگیرنده اصولی است که شناخت و تحقق اصول آن، آینده‌ای روشن را نوید می‌دهد و عدم توجه و جهل نسبت به آن، اضمحلال و نابودی انسان و جهان اطرافش را در پی دارد. در توسعه پایدار به رشد اقتصادی و تحقق استانداردهای زندگی بهتر بدون از دست دادن منابع طبیعی کمیاب توجه می‌شود که در واقع همان تلاش برای حمایت از آینده در زمان حال می‌باشد (Zahedi, 2010).

کمیسیون جهانی محیط‌زیست نیز تعریفی مشابه با تعاریف مطرح شده ارائه کرده است کمیسیون مذکور، توسعه پایدار را بدین صورت تعریف می‌کند. توسعه‌ای که نیازمندی‌های نسل حاضر را بدون لطمه زدن به توانایی‌های نسل‌های آتی در تامین نیازهای خود برآورده می‌سازد (WCED, 2019). این تعریف دو مفهوم اصلی را در بردارد: الف) «نیاز»، به ویژه نیازهای اساسی مردم فقیر جامعه که لازم است اولویت بیشتری به آنها داده شود. ب) «محدودیت»، محدودیت در قالب استفاده از فناوری سازگار، برای حفظ منابع محیطی برای نسل‌های آتی است (Purvis & Grainger, 2004). بعضی از اقتصاددانان محیط‌زیست نیز پایداری را بیشتر از جنبه‌های محیط زیستی نگریسته و در تعریف پایداری گفته‌اند: وضعیت پایدار، وضعیتی است که حداقل شرایط برای ثبات اکوسیستم‌ها و توانایی مقابله با اکوسیستم‌ها با شوک‌ها را در طول زمان فراهم کند (WCED, 2019).

مدل‌های توسعه پایدار

در دهه‌های اخیر، دیدگاه‌ها و تفاسیر مختلفی درباره توسعه پایدار شکل گرفته است اگرچه تفاوت‌هایی در زمینه مدل‌های توسعه پایدار وجود دارد اما مدل‌های مربوط به توسعه پایدار به طور معمول به سه دسته تقسیم می‌شوند:

۱- دیدگاه انسان محور که بر الویت نیازها و ارزش‌های اقتصادی نسل‌های فعلی و آتی تاکید دارد.

ارائه مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم.../علیزاده، باقرزاده، قلی پورکنعانی و مهرآرا

۲- دیدگاه زیست بوم محور که بر ارزش ذاتی یا کیفیت پایداری محیط زیست فراتر از نیازهای انسانی تاکید دارد.

۳- دیدگاه دوجانبه (دوسویه) که به طور همزمان بر نیازهای انسان و مسائل محیط زیستی تأکید دارد (لوفان، ۱۴۰۰).

ابعاد توسعه پایدار

غالب محققان بنا بر تعریف گزارش برانتلند توسعه پایدار را در سه بعد اکولوژیکی یا محیط زیستی، اقتصادی و اجتماعی مورد بررسی قرار می دهند. برخی دیگر از جمله زاگس، دو بعد مکانی و فرهنگی را به تفکیک اضافه می کنند. همچنین برخی مانند جیرارد (۱۹۹۵)، کومار و دیگران (۱۹۹۳) معتقد به بعد پایداری نهادی یا سیاسی در توسعه پایدار نیز هستند (Saei, 2010). بنابراین تمرکز اصل پایداری بین متخصصان مختلف، زمانی که آنها پایداری را تعریف می کنند، متفاوت است. محققان محیط زیست پایداری را با تمرکز اصلی بر محیط زیست تعریف می کنند و اقتصاددانان تمرکز خود را بر بخش اقتصادی تغییر می دهند. با این حال، آن سه بعد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی دارد و تمام این سه مورد باید مد نظر قرار گیرد (Muthu, 2020). سازمان ملل نیز ۱۷ هدف برای توسعه پایدار مشخص نموده است تا در طی ۱۵ سال آتی به ثمر برسد و تاکید شده است که با مشارکت جهانی و همکاری بین دولت ها و گروه های غیردولتی اهداف ۱۷ گانه به ثمر خواهد نشست (حیدریان، ۱۴۰۱)

سازمان های مردم نهاد

مطالعات محققان نشان می دهد در سال ۱۴۴۴ به علت کوچکتر شدن دولت و نهادهای زیرمجموعه آن، دولت به سختی به اهداف از پیش تعیین شده خواهد رسید، از طرف دیگر تشکل های مردم نهاد با توجه به توانایی های بالقوه خود، می تواند دولت را در اجرای اهداف توسعه پایدار مساعدت نماید (کابالرو و اوجو، ۲۰۱۹). نتایج تحقیقات نشان می دهد تشکل های مردم نهاد نقش مهمی در تغییر و تحول جامعه ایفا کرده اند. این سازمان های مردم نهاد در کشورهای مختلف جهان وجود دارد و نقش های متنوعی در رابطه با پیشرفت و توسعه بازی می کنند (مک کاب و دنگ، ۲۰۱۸) برای مثال، در ویتنام، "افزایش شیوع ایدز" منجر به تشکل های جدید مردم نهاد برای رسیدگی به نیازهای گروه های آسیب پذیر مربوطه و تکمیل خدمات ارائه شده توسط دولت شد (هوانگ، ۲۰۱۳). کوک (۲۰۱۵) بیان می کند که در اروپای شرقی و مرکزی و اتحاد جماهیر شوروی سابق تشکل های مردم نهاد برای پاسخ دادن به نیازهای اجتماعی جدید مانند بی خانمانی و فقر ایجاد شدند. تشکل های مردم نهاد به فقرا

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۸، زمستان ۱۴۰۱

نزدیک‌ترند و می‌توانند کمک‌های هدفمند ارائه دهند (دیویس ۱۱، ۲۰۱۹) مطالعه تشکل‌های مردم نهاد در کنیا، برزیل، بنگلادش و بولیوی نیز نشان می‌دهد که تشکل‌های مردم نهاد فقیرترین افراد و مناطق را هدف قرار داده‌اند (فروچرو و گاری^{۱۲}، ۲۰۰۵؛ کوست^{۱۳}، ۲۰۱۶) تشکل‌های مردم نهاد در کرواسی، به دنبال افزایش نیاز به خدمات بهداشتی، مسائلی را مورد توجه، قرار دادند که توسط دولت نادیده گرفته شده بودند (دیل^{۱۴}، ۲۰۱۴). به هر حال اغلب تشکل‌های مردم نهاد برای پاسخگویی به نیازهای، حل نشده توسط دولت و همچنین نیازهای جدید ایجاد شده‌اند (مک کاب و دنگ، ۲۰۱۸) به هر حال در مجموع، تشکل‌های مردم نهاد با فعالیت‌های متنوع خود، می‌توانند نقش مهمی در ترویج و تسهیل فعالیت‌های توسعه ایفا کنند (آریادی و همکاران، ۲۰۱۸).

نتایج برآمده از تحقیقات و بررسی‌ها نشان می‌دهد، کارکردهای انجام شده توسط تشکل‌های مردم نهاد، در مقایسه با دولت‌ها و سایر سازمان‌ها، کم هزینه‌تر، اما موثرتر است (سنگ و همکاران^{۱۵}، ۲۰۱۸) چرا که تشکل‌های مردم نهاد با بهره‌گیری از منابع انسانی به عنوان سرمایه‌های اجتماعی داوطلب و جذب منابع مالی، با هزینه بسیار پایین قادر به تحقق اهدافی می‌باشند که سایر سازمان‌ها از انجام دادن آنها با هزینه اندک عاجزند؛ این سازمان‌ها با استقرار در محله‌ها و مناطق، موجب توسعه و رشد فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مردمان محلی می‌گردند. سازمان مردم نهاد به عنوان بخشی از جامعه مدنی، امروزه هم از نظر تعداد و هم از نظر تنوع و کیفیت خدمات، رشد و توسعه یافته است؛ به طوریکه برآورد می‌شود در سطح جهان بیش از سه میلیون تشکل و سازمان مردمی وجود دارد (فواد و ویلیامز، ۲۰۱۹).

ویژگی سازمان‌های مردم نهاد

سازمان مردم نهاد به معنای سازمان غیر دولتی که در ایران به اختصار «سمن» یا تشکلهای غیر دولتی نامیده میشوند، و توسط گروهی از اشخاص حقیقی غیرحکومتی به صورت داوطلبانه با رعایت مقررات مربوط تأسیس می‌شود غیرانتفاعی، غیرسیاسی و عضوپذیر است. سازمان‌های غیردولتی یاسمن‌ها در دنیای مدرن به عنوان رابط بین دولت و جامعه، نقش‌های متعددی را بر عهده دارند؛ ولی نقش آموزش و شفاف سازی، اصلی‌ترین کارکرد آنان برای ارتقای سرمایه اجتماعی و توسعه پایدار است (رحیم زاده، ۱۳۹۵). ویژگی‌های این سازمان‌ها عبارتند از : ۱. غیر دولتی بودن ۲. غیر انتفاعی بودن ۳. تمایل به استقلال ۴. خودجوشی و نیاز طبیعی ۵. غیر سیاسی بودن

کارکرد سازمان‌های مردم نهاد

کارکرد سازمان‌های مردم نهاد را می‌توان در موارد زیر خلاصه نمود:

ارائه مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم.../علیزاده، باقرزاده، قلی پورکنعانی و مهرآرا

اطلاع رسانی و آگاه سازی عمومی (ارتباطات)، جلب مشارکت مردمی (بسیج عموم)، جذب سرمایه‌ها و منابع کوچک مردمی (بسیج منابع)، ایجاد، گسترش و تقویت هماهنگی بین دولت و مردم، گسترش نظارت عمومی، ارزیابی فعالیت‌ها، افزایش بهره‌وری در استفاده از منابع، هنجارسازی از میان کارکردهای فوق سه موضوع «جلب مشارکت مردمی»، «بسیج منابع» و «نظارت و ارزیابی» از اهمیت و جایگاه بالاتری برخوردار هستند (رحیم زاده، ۱۳۹۵).

الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

توسعه به عنوان یک لغت وارداتی از غرب وارد فرهنگ لغت کشور ما شد اما از نقطه نظر بار معنایی تازگی ندارد. در قرآن بارها به این لفظ اشاره شده است به عنوان نمونه در آیه ۳۵۶ سوره بقره، راه رشد راهی معرفی شده است که انسان را به سوی علت غایی وجودی خویش و آنچه مقصود پروردگار متعال از آفرینش انسان بوده است هدایت می‌کند؛ و آن بار معنایی که غربیان از آن برداشت نموده‌اند هرگز مدنظر نیست؛ بنابراین، توسعه را، فرآیندی چند بعدی در نظر گرفته‌اند که در تمامی ابعاد آن، روح دیانت ریشه دوانیده است و با فاکتور غربی که بیشترین تأکیدش در دنیوی کردن امور است از اساس در تضاد است (درویشی، وهابی و درویشی، ۱۳۹۱)؛ بنابراین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، الگویی است که در پاسخ به ناکامی و شکست الگوهای توسعه غربی (نه تنها در ایران، بلکه در خود غرب و در سایر کشورهای مسلمان) در دهه اخیر مطرح شده است. این الگو هرچند با تأکید بر مبحث ایرانی بودن ارائه شده است، اما به لحاظ ویژگی‌های خاص مانند انعطاف‌پذیری و نوع نگاه غیرمادی به محیط و انسان و به عبارت دیگر جدا نشدن انسان از طبیعت در این الگو، نه تنها در ایران بلکه در سایر کشورهای اسلامی و به علاوه تمام سرزمین‌هایی که ملت هایشان بر مباحث غیرمادی و معنویت‌گرایی اعتقاد دارند، می‌تواند بومی سازی و اجرایی گردد (نوروزی، ۱۳۹۳)

پیشینه‌ی پژوهش

پیشینه‌ی داخلی

صداقت (۱۳۹۷) در پژوهشی تحت عنوان: مدل توسعه پایدار گردشگری در جهت تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، که با هدف تحقیق حاضر ارائه مدل توسعه پایدار گردشگری در جهت تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت انجام گرفته است. نشان می‌دهد عوامل پیامدی (غنا‌ی فرهنگی ایران اسلامی، حفاظت از منابع گردشگری، رضایت گردشگران و رفاه و کیفیت زندگی) با پیشرفت اجتماعی، پیشرفت علمی و فناوری، پیشرفت فرهنگی و دینی، پیشرفت اقتصادی و پیشرفت سیاسی و امنیتی در

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۸، زمستان ۱۴۰۱

مضمون فراگیر تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در یک چارچوب فرآیندی، هم پیوند شده‌اند. همچنین با توجه به اینکه تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در این تحقیق بیشترین تأثیر را بر پیشرفت فرهنگی و دینی و پیشرفت علمی و فناوری دارد، توسعه پایدار گردشگری جمهوری اسلامی ایران توسعه پایدار دانش بنیان و دین محور است.

لوفان (۱۴۰۰). در پژوهشی تحت عنوان: اثربخشی توسعه پایدار صنعت گردشگری بر رویکرد توسعه کارآفرینی پایدار، کنفرانس بین‌المللی مدیریت و صنعت به این نتایج رسید با پیشرفت و توسعه پایدار صنعت گردشگری در کشورها و جوامع، رونق گرفته و رویکرد کارآفرینی توسعه می‌یابد و این امر باعث می‌گردد که شرکت‌ها و سازمان‌های مردم نهاد جدیدی به عرصه این صنعت افزوده شوند و نتیجتاً به اشتغال افراد بیشتری نیاز خواهد داشت و باعث ارتقاء رویکرد کارآفرینی پایدار می‌گردد.

حقیقی (۱۴۰۰) در پژوهشی در زمینه مفهوم توسعه پایدار و با هدف تحلیل مفهوم توسعه پایدار ضمن مطالعه معانی و مفاهیم مربوط به توسعه پایدار که توسط صاحب‌نظران داخلی و خارجی ارائه شده، به این نتیجه رسید: توسعه پایدار یک فرآیند محسوب می‌شود. توسعه پایدار مبنا و لازمه پیشرفت است. توسعه پایدار، توسعه‌ای متوازن است. توسعه پایدار، توسعه همه جانبه است. توسعه پایدار، توسعه‌ای بدون تخریب و مخاطره است.

مخلصیان (۱۳۹۶) در پژوهشی در زمینه: شناسایی عوامل مؤثر بر رشد NGOs در جهت توسعه پایدار با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر رشد NGOs به این نتایج رسید که درمیان عوامل شناسایی شده مؤثر بر رشد NGOs دو بعد ساختاری با مؤلفه‌های حجم و گستره فعالیت، تنوع و میزان استقلال و بعد زمینه‌ای با مؤلفه‌های وضعیت روابط شبکه‌ها و انجمن‌ها و وضعیت روابط با بخش خصوصی، ظرفیت سازی فعالیت‌ها و توانایی ارتباطات و دستیابی به فناوری اطلاعات در سطح قابل قبولی قرار دارند اما بعد کارکردی با مؤلفه‌های تأثیر برنامه‌ها و سیاست‌های دولتی، میزان پاسخگویی و مشارکت مستمر و پایداری و نوآوری در سطح قابل قبولی قرار ندارد.

حجازی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان بررسی عوامل مؤثر بر رفتار محیط‌زیستی سازمان‌های مردم نهاد، تأثیر مؤلفه‌های دانش محیط‌زیستی، ادراک محیط‌زیستی، نگرش محیط‌زیستی، نیت محیط‌زیستی بر رفتارهای اعضای سازمان‌های مردم نهاد انجام شده است که نتایج حاصل از مدل‌سازی معادلات ساختاری مبتنی بر روش حداقل مربعات رابطه‌ی مثبت و معنادار چهار مؤلفه دانش، ادراک، نگرش و نیت را با رفتارهای محیط‌زیستی تبیین نمود.

ارائه مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم.../علیزاده، باقرزاده، قلی پورکنعانی و مهرآرا

پورعزت و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان شناسایی راهبردهای بخش دولتی در مواجهه با سازمان های مردم نهاد در فرآیند خط مشی گذاری عمومی در ایران به شناسایی راهبردهایی که بخش دولتی در قبال این سازمان ها به کار می گیرد، پرداخته است یافته ها حاکی از آن است که بخش دولتی در ایران در مواجهه با سازمان های مردم نهاد، پنج نوع راهبرد کلی را دربر می گیرد: تقابلی، بی تفاوتی، ریاکاری، زیرساختی و همکاری که به منظور رسیدن به تعامل اثر بخش نیاز است که بخش دولتی به تدریج از سه راهبرد اول فاصله گرفته و در جهت تقویت راهبردهای زیرساختی و همکاری بکوشد.

صالحی و همکاران (۱۳۹۴) پژوهشی را با عنوان نقش سازمان های مردم نهاد در مؤلفه های امنیت تأثیر سازمان های مردم نهاد در ۵ مؤلفه: اعتماد، آگاهی، آموزش، مشارکت، کارآمدی نظام و مشروعیت نظام انجام دادند. نتایج نشان داد سازمان های مردم نهاد به ترتیب در مقوله های: (۱) افزایش اعتماد مردم (۲) کمک به رشد مشروعیت نظام از طریق آگاهی و آموزش (۳) افزایش مؤلفه مشارکت جامعه مدنی (۴) تأثیر بر کارآمدی نظام، بیشترین تأثیر را در مهار بحران های امنیتی داشتند.

عمرانی (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان بررسی نقش سازمان های مردم نهاد در حفاظت از محیط زیست بیان داشت که یکی از مشکلات و دغدغه های فرا روی بشر امروزی مواجهه با مشکلات حاد زیست محیطی است و رفع این مشکلات نیازمند مشارکت همگانی و بهره گیری از خدمات سازمان های مردم نهاد است.

دماری و همکاران (۱۳۹۳) به بررسی نقش و عملکرد سازمان های مردم نهاد در حفظ و ارتقای سلامت جامعه پرداختند که بدین منظور از مجموع ده هزار سمن ثبت شده در کشور با معیار معرف کار در حیطه های سلامت و بیماری حدود ۱۰۰۰ سمن انتخاب شد و نتیجه گیری شد از مجموعه خدمات ارائه شده توسط سمن ها به ترتیب مشاوره در سطح اول، ارائه تسهیلات در سطح دوم، پیشگیری در سطح سوم و نهایتاً درمان در سطح چهارم قرار گرفت.

ناصری و یزدانی (۱۳۹۲) پژوهشی را با عنوان بررسی توانایی ها و مشکلات سازمان های مردم نهاد در توسعه شهری با تأکید بر ایران انجام داده اند نتایج نشان می دهد توسعه پایدار شهری با مشکلات جدی مواجه بوده اند عمده ترین مشکلی که در کشور ما برسر راه سازمان های مردم نهاد وجود دارد ضعف ادبیات این بخش، نبود فرهنگ و الگویی جامع برای سازمان های مردم نهاد در کنار سایر بخش های جامعه می باشد.

پیشینه ی خارجی

ساحارا پرادهان و همکاران (۲۰۲۳) در تحقیقی تحت عنوان: سازمان‌های غیردولتی و توسعه بین‌المللی روندها و موضوعات مهم در بورس تحصیلی در سازمان‌های غیردولتی را بررسی می‌کند. در این پژوهش تاثیر رشد سرمایه‌داری بشردوستانه، به‌ویژه در آموزش و پیامدهای توسعه‌ای آن برای سازمان‌های غیردولتی بررسی شده است. همچنین در این مقاله دو تحول سیاسی کلیدی که بر سازمان‌های غیردولتی و توسعه تأثیر می‌گذارد، بررسی شده است (۱) ظهور دولت‌های استبدادی و سرکوب سازمان‌های غیردولتی و ظهور جنبش‌های ضد نژادپرستی توسط سازمان‌های غیردولتی که به «استعمارزدایی» در جامعه و توسعه اهتمام دارد.

مایکل و همکاران، ۲۰۱۷، در پژوهشی تحت عنوان نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در توسعه پایدار به این نتیجه رسیدند که سازمان‌دهی گروه‌های مختلف صنفی و شغلی در سازمان‌های مردم‌نهاد مربوط به خودشان ضمن بالاتر بردن روحیه و انگیزه مسولیت‌پذیری هر چه بیشتر شهروندان یک جامعه، دولت را نیز پاسخ‌گوتر، شفاف‌تر و مسوول‌تر خواهد نمود.

دیوید و همکاران، ۲۰۱۶، در پژوهشی تحت عنوان نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در تحقق اقتصاد به این نتیجه رسیدند که هر دولتی که بخواهد وابستگی نداشته باشد لازم است یکسری زیرساخت‌های اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی داشته باشد تا با تکیه بر آن زیرساخت‌ها بتواند در مواقع سخت و حساس که کشور با آن مواجه می‌شود قادر به مدیریت اصولی و قوی باشد.

فواد و ویلیامز (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان تأثیرگذاری کار تیمی بر کارایی پروژه‌های مردم‌نهاد بیان داشتند که پیوستن زمینه تیم به تحقیق و عمل در مورد اثربخشی تیم در پروژه‌های سازمان‌های غیردولتی یک چالش ثابت است. این مطالعه نشان داد که اثربخشی تیم در پروژه‌های اجتماعی NGO دارای هفت بعد است: هماهنگی تیم، همکاری اجتماعی، عملکرد تیم، دانش، مهارت‌ها و نگرش‌ها، ارتباطات رهبری و تعامل، تصمیم‌گیری و اشتراک اطلاعات، و تیم تشکیل کمبود تحقیق در مورد اثربخشی تیم در پروژه‌های NGO وجود دارد

میرزا (۲۰۱۶) پژوهشی را با عنوان تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد در زمینه نابودی فقر انجام داده‌اند در این مطالعه با استفاده از تجزیه و تحلیل عمیق و توزیع پرسشنامه و تکنیک موردی در منطقه بادن پاکستان انجام شده است. نتایج تحقیق نشان داد که آموزش‌های ارائه شده توسط سازمان‌های مردم‌نهاد غیرممکن است زیرا اکثریت پاسخ‌دهندگان گزارش دادند که آموزش‌ها از لحاظ کاربرد آن‌ها در زندگی حرفه‌ای ناکارآمد است.

ارائه مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم.../علیزاده، باقرزاده، قلی پورکنعانی و مهرآرا

شوواف (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی نقش سازمان های مردم نهاد و روش ها در توسعه اقتصادی پرداخته است. این مطالعه به وسیله تجزیه و تحلیل دقیق این مورد و مقایسه آن با یافته های کلی در مورد ابتکارات توسعه در لبنان، بیان می دارد که توسعه اقتصادی افراد، بنگاه ها و جوامع به طور مستقیم با توسعه اقتصادی جامعه ارتباط دارد؛ این امکان وجود ندارد که یک جامعه تقریباً به ور کامل از توسعه اجزای آن کنار گذاشته شود.

ویلمین براور (۲۰۱۶) در پژوهشی شرایط کلیدی برای همکاری موفق در مشارکت های کسب و کار غیردولتی در توسعه بین المللی را بررسی نموده است. این پژوهش کیفی از طریق مرور ادبی گسترده و مطالعه هفت بخش خصوصی و غیر دولتی هلند انجام گرفته است نتایج نشان می دهد ۷ عنصر بر میزان موفقیت همکاری متقابل میان بخش ها تأثیر می گذارند از جمله: (۱) عناصر اصلی: مبادله منابع، ارتباطات، استراتژی مناسب (۲) عناصر محتوا: رهبری، اعتماد، فرهنگ آموزشی، روش کار.

کارولین ال اچ سو و هسمت (۲۰۱۶) در پژوهشی استراتژی های سازمان های مردم نهاد در زمینه اقتدارگرایی و پیامدهای شهروندی مورد بررسی قرار داده است. در این پژوهش ۴ شهر: پکن، شانگهای، کونمینگ و نانجینگ مورد مطالعه قرار گرفته اند این مطالعه استدلال می کند که شهرهای مختلف چین دارای محیط های منابع مختلف برای سازمان های مردم نهاد است سازمان ها با ایجاد راهکارهای منابع مناسب، به نوبه خود ویژگی ها و ساختارهای سازمان های مردم نهاد آن شهر را تشکیل می دهند و نتیجه گرفتند که بهترین روش تأکید برای افزایش داوطلبان در سازمان های مردم نهاد است.

سوال های تحقیق

۱- ابعاد مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم نهاد کدامند.

۲- مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم نهاد چگونه است.

روش تحقیق

این تحقیق به لحاظ نوع داده ها، از نوع تحقیقات آمیخته (کیفی - کمی) است. در مرحله کیفی از تحلیل مضمون و در مرحله کمی از روش پیمایشی استفاده شد. از آن جا که این تحقیق تلاش دارد به ارائه الگو در این خصوص بپردازد، جزو تحقیقات اکتشافی است جامعه آماری پژوهش جهت ارائه مدل ۳۰ نفر از خبرگان و مدیران موسسات مردم نهاد است که دارای پست اجرایی یا مشاوره در سازمان های مردم نهاد استان آذربایجان غربی بوده اند. جامعه آماری مرحله کمی ۲۵۸ شامل نفر از مدیران سازمان های مردم نهاد تحت نظارت کمیته امداد و مدیران کمیته امداد استان آذربایجان غربی می باشد

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۸، زمستان ۱۴۰۱

حجم نمونه آماری برای مرحله کیفی ۳۰ نفر و برای مرحله کمی ۱۵۵ نفر است که بصورت تصادفی انتخاب شدند. روش گردآوری اطلاعات مصاحبه و پرسشنامه است که از نظرات خبرگان و آلفای کرانباخ برای بررسی روایی و پایایی استفاده شد. در پژوهش حاضر ابتدا با استفاده از داده‌های کیفی و مطالعات اکتشافی شامل بررسی متون و مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته، ابعاد و مولفه‌های مدل توسعه پایدار در سازمان‌های مردم‌نهاد (NGOs) با رویکرد الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت مشخص شد سپس براساس یافته‌های مرحله کیفی، پیش‌نویس الگوی پیشنهادی توسعه پایدار در سازمان‌های مردم‌نهاد (NGOs) با رویکرد الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت طراحی گردید. پس از ارائه‌ی مدل تحلیلی تحقیق به بررسی مدل حاصل شده با استفاده از مدل معادلات ساختاری (SEM^{۱۶}) پرداخته شد در این پژوهش با استفاده از الگوبندی معادلات ساختاری مدل مفهومی تحقیق برازش می‌یابد. برای بررسی برازش مدل با استفاده از نرم افزار Lisrel خواهد بود.

یافته‌ها

به منظور شناسایی ابعاد و مولفه‌های مدل توسعه پایدار در سازمان‌های مردم‌نهاد (NGOs)، ابتدا از مقالات مربوطه ابعاد و مولفه‌هایی استخراج گردید. سپس طی جلسات با خبرگان، ابعاد و مولفه‌هایی که از ادبیات تحقیق استخراج شده بود مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. جهت کاهش ورودی‌ها و اعمال محدودیت وزنی در مدل مفهومی، پرسشنامه ای با ۱۹ سؤال (هر سؤال بیانگر یک مولفه) طراحی گردید و به خبرگان ارائه شد. گویه‌های پرسشنامه بر اساس ۵ طیف لیکرت از فوق‌العاده مهم تا بی‌اهمیت تنظیم شده بود، برای تعیین مهمترین عامل از روش دلفی فازی استفاده گردید لیکن با توجه به مقایسه نتایج مرحله اول و مرحله دوم دلفی، و مقایسه نتایج مرحله دوم با نتایج مرحله سوم دلفی از بین ۱۹ مؤلفه مطرح شده برای مدل توسعه پایدار در سازمان‌های مردم‌نهاد (NGOs)، هیچ کدام از مولفه‌ها پس از اجرای دور سوم مرحله دلفی از مدل حذف نشد و مولفه‌ها به شرح داده‌های جدول ۱ مورد تأیید قرار گرفت. فلذا پیش‌نویس ابعاد و مولفه‌ها مدل توسعه پایدار طراحی گردید.

ارائه مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم.../علیزاده، باقرزاده، قلی پورکنعانی و مهرآرا

جدول ۱- ابعاد و مولفه های تحقیق بعد از اجرای فن دلفی فازی

ابعاد	مولفه
عدالت	کاهش نابرابری
	کمک به توزیع مناسب درآمد
	برابری جنسیتی
	زمینه سازی برای مردم سالاری دینی
نگاه فرا ملی	احیای مشارکت جهانی
	استفاده پایدار از اقیانوس و دریاها
	شهرها و جوامع پایدار
زیرساخت	ارتقا زیر ساخت
	دسترسی به انرژی پاک
	رشد اقتصادی پایدار
	آموزش با کیفیت
فرهنگ - اجتماعی	الگوی تولید مصرف پایدار
	ارتقای اکو سیستم
	ارتقاء سرمایه اجتماعی
	اطلاع رسانی در زمینه حیات طیبه
بهداشت	در دسترس بودن آب
	زندگی سالم و ارتقا رفاه
	جامعه پایدار و صلح آمیز
بومی - اسلامی	مسئولیت پذیری مشترک
	تحکیم هویت اسلامی ایرانی
	زمینه سازی برای جامعه اخلاقی

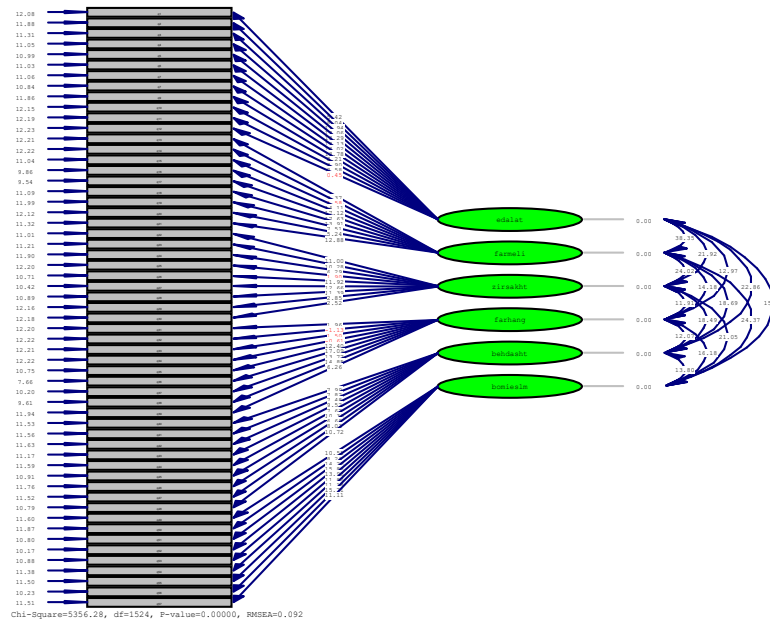
پس از تهیه ابعاد و مولفه های مدل توسعه پایدار، با استفاده از روش معادلات ساختاری مدل مفهومی حاصل شده برازش گردید.

بررسی مدل پژوهش

به منظور اطمینان یافتن از قدرت تبیین متغیرهای پنهان توسط سوالات پرسشنامه از تحلیل عاملی تأییدی و نرم افزار لیزرل استفاده شد. نرم افزار لیزرل برای بررسی ارتباط بین متغیرهای مکنون (عاملهای به دست آمده) و متغیرهای مشاهده شده (سوالات) به کار برده می شود و نرم افزار مناسبی

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۸، زمستان ۱۴۰۱

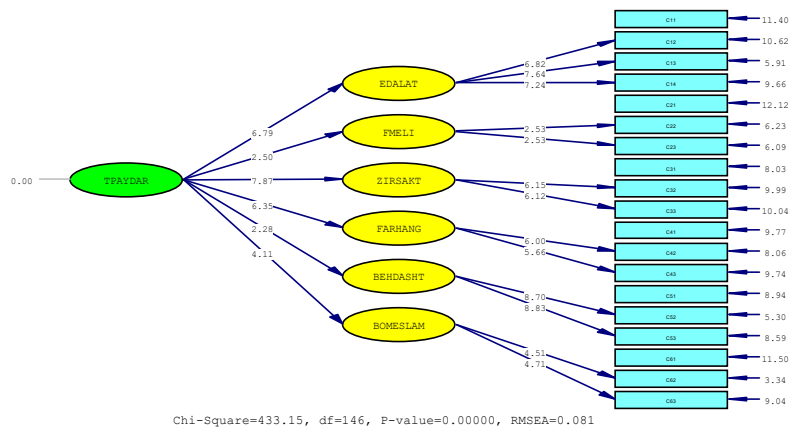
برای ارائه مدل اندازه‌گیری است (حاتمی، ۱۴۰۰). بطوریکه ابتدا؛ با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول، همبستگی درونی ابعاد و نیز همبستگی سوالات و ابعاد مربوطه تأیید شد و بعد از آنکه از معنی‌دار بودن این همبستگی‌ها اطمینان حاصل شد، با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم، معنی‌داری ارتباط میان متغیر اصلی پژوهش «توسعه پایدار» با ابعادش تأیید شد. در ارزیابی مدل به بررسی روابط میان متغیرهای نهفته (درون زا و برون زا) و متغیرهای آشکار (سنجه‌ها) مدل پرداخته شد. برای بررسی روایی و اعتبار مدل، به بررسی میزان و سطح معنی‌داری (t-value) رابطه هر یک از متغیرهای نهفته با شاخص‌های مربوطه به آن پرداخته شد. از آن جایی که متغیرهای اصلی پژوهش چند بعدی (چند مولفه‌ای) هستند؛ تعیین روایی سازه‌های هر کدام از متغیرها در دو مرحله صورت گرفت. ابتدا؛ با استناد به تأیید خبرگان، سپس با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و مرحله دوم، همبستگی درونی ابعاد و سوالات مربوطه بررسی شد تا از معنی‌دار بودن این همبستگی‌ها اطمینان حاصل شود، و با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم، به بررسی معنی‌داری ارتباط میان متغیر اصلی پژوهش (توسعه پایدار) با ابعادش پرداخته شد.

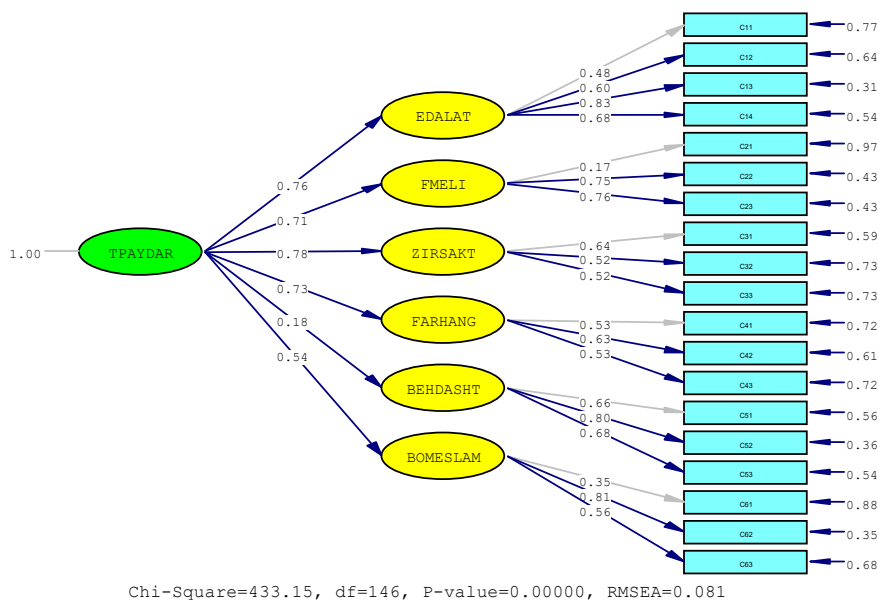
شکل ۱- اعداد معنی داری تحلیل عاملی مرتبه اول متغیرها

ارائه مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم.../علیزاده، باقرزاده، قلی پورکنعانی و مهرآرا

با توجه به اینکه تحلیل عاملی مرتبه اول متغیرها، همبستگی درونی میان ابعاد با سوالات را موردتائید قرار داد، به منظور بررسی معنادار بودن رابطه متغیرها با ابعادش، تحلیل عاملی مرتبه دوم در نرم افزار Lisrel انجام گرفت. نمودار شماره ۲ اعداد معنی دار تحلیل عاملی مرتبه دوم را نمایش می دهد.

شکل ۲- اعداد معنی دار تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم

شکل ۳- اعداد تخمین استاندارد تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۸، زمستان ۱۴۰۱

همان‌طور که در شکل بالا دیده می‌شود، اکثر متغیرهای نشانگر دارای ضرایبی با مقادیر بزرگ‌تر از ۰/۵ هستند که نشان از توان بالای همه متغیرهای نشانگر در اندازه‌گیری متغیرهای مکنون (مؤلفه‌ها) دارد.

شاخص نیکویی برازش

شاخص‌های نیکویی برازش جهت بررسی میزان مناسبت مدل مورد تحقیق در برازش به داده‌های گردآوری شده به کار می‌روند. این شاخص‌ها به صورت مقادیر عددی ارائه و برای هر یک از آن‌ها مقادیری به عنوان مقادیر مطلوب در نظر گرفته می‌شود. قرارگیری شاخص‌های نیکویی برازش برای مدل مورد بررسی در محدوده مطلوب، نشان دهنده‌ی برازش قابل قبول مدل و مناسبت آن است. پایایی ترکیبی سازه با توجه به فرمول محاسبه پایایی ترکیبی به شرح زیر مقدار (۰/۸۲) به دست آمد و با توجه به این که پایایی به دست آمده بیش از (۰/۶) است. این سازه از پایایی قابل قبولی برخوردار است.

جدول ۲- شاخص‌های نیکویی برازش برای مدل تحقیق

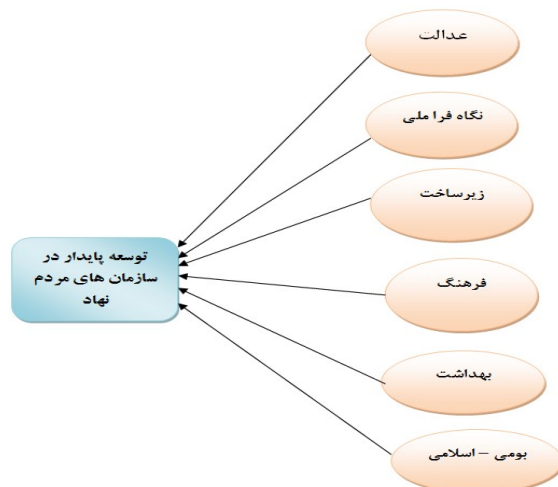
شاخص برازش	مقدار مطلوب	نتیجه
$\frac{x^2}{df}$	<۳	۲/۹۶
GFI	>۰/۹۰	۰/۹۵
RMSEA	<۰/۰۸	۰/۰۸۱
RMR	<۰/۰۵	۰/۰۴۲
NFI	>۰/۹۰	۰/۹۵
NNFI	>۰/۹۰	۱/۰۰
CFI	>۰/۹۰	۱/۰۰

$$P_c = (0.76 + 0.71 + 0.78 + 0.73 + 0.18 + 0.54)^2 / ((0.76 + 0.71 + 0.78 + 0.73 + 0.18 + 0.54)^2 + (0.24 + 0.29 + 0.22 + 0.82 + 0.46)^1) = 0.82$$

همان‌طور که با مشاهده‌ی جدول بالا نمایان می‌شود، همه شاخص‌های نیکویی برازش در محدوده مطلوب قرار دارد و مناسبت مدل تحقیق قابل تأیید است در شکل ۴ مدل نهایی تحقیق آورده شده است.

ارائه مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم.../علیزاده، باقرزاده، قلی پورکنعانی و مهرآرا

مدل مفهومی :

شکل ۴ - مدل مفهومی تحقیق

نتیجه گیری

هدف از اجرای پژوهش حاضر تعیین ابعاد و مولفه های مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم نهاد (NGOs) با رویکرد الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت است. که نتایج حاکی از اینست ابعاد و مولفه های مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم نهاد (NGOs) با رویکرد الگوی اسلامی ایرانی شامل ۶ بعد اصلی است که عبارتند از: عدالت، نگاه فراملی، زیرساخت، فرهنگ، بهداشت، بومی - اسلامی.

در تبیین نتایج یاد شده می توان گفت: تلاش سازمان های مردم نهاد (NGOs) در مسیر آگاه سازی افراد به اخلاقیات و ارزش ها، مسئولیت پذیری مشترک و ارشادات مذهبی، موجب آشنایی بیشتر جامعه ایران اسلامی با فرهنگ بومی اسلامی و برداشتن قدم های مهم در مسیر توسعه پایدار (مانند توزیع مناسب درآمد فراهم کردن زمینه برای جامعه اخلاقی و اسلامی) می باشد. از طرف دیگر مدیریت دموکراتیک و مشارکتی در سازمان های مردم نهاد (NGOs) موجب تقویت نگاه فراملی و احیای مشارکت جهانی در توسعه پایدار است. همچنین غیرسیاسی بودن سازمان های مردم نهاد (NGOs) آنها را در خدمت به اجتماع، فقرا و گروه های آسیب پذیر متعهد نموده است و این امر در توسعه زیر ساخت های جامعه و توسعه پایدار نقش آفرینی خواهد داشت. بالاخره نداشتن وابستگی سازمان های مردم نهاد به دولت در الگوهای تولید و مصرف و همچنین ارتقاء سرمایه اجتماعی جامعه موثر واقع

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۸، زمستان ۱۴۰۱

می‌شود. یکی دیگر از ویژگی‌های سازمان‌های مردم‌نهاد (NGOs) تلاش برای آموزش افراد جامعه در راستای حفظ منابع طبیعی و بهداشت می‌باشد. بدیهی است آموزش‌های ارائه شده می‌تواند در دسترسی به آب، ارتقاء رفاه موثر واقع شود.

با مقایسه‌ی ضرایب متغیرهای نشانگر مربوط به بعد عوامل عدالت می‌توان دید شاخص سوم یعنی پایان دادن به گرسنگی، با ضریب ۰/۸۳ دارای بزرگتری مقدار بین سایر شاخص‌های این بعد است و بنابراین می‌توان گفت این مؤلفه بیشترین نقش در اندازه‌گیری این بعد را ایفا می‌کند. هم‌چنین برای بعد نگاه فرا ملی شاخص سوم یعنی شهرها و جوامع پایدار، با ضریب ۰/۷۶ و برای بعد زیرساخت شاخص اول یعنی ارتقا زیر ساخت، با ضریب ۰/۶۴ و برای بعد بهداشت شاخص دوم یعنی زندگی سالم و ارتقا رفاه، با ضریب ۰/۸۰ و برای بعد فرهنگ شاخص دوم یعنی الگوی تولید مصرف پایدار، با ضریب ۰/۶۳ و برای بعد بومی - اسلامی شاخص دوم یعنی تعادل در سیاست‌گذاری‌ها، با ضریب ۰/۸۱ دارای بزرگ‌ترین ضریب بین سایر شاخص‌ها و بنابراین دارای مهم‌ترین نقش می‌باشند.

پیشنهادها: نتایج حاصل شده نشان می‌دهد ابعاد و مولفه‌های مدل توسعه پایدار در سازمان‌های مردم‌نهاد (NGOs) با رویکرد الگوی اسلامی ایرانی شامل ۶ بعد اصلی است که عبارتند از: عدالت، نگاه فراملی، زیرساخت، فرهنگ، بهداشت، بومی - اسلامی. بنابراین پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

پیشنهاد می‌شود سازمان‌های مردم‌نهاد، با برگزاری همایش‌ها، کارگاه‌ها و سخنرانی‌ها آموزش‌های لازم را در زمینه مولفه‌های توسعه پایدار (حاصل شده در این پژوهش) ارائه نماید.

پیشنهاد می‌شود دولت سیاست‌های ترغیبی برای تشکیل سازمان‌های مردم‌نهاد را جزء اهداف اصلی خود محسوب نماید و از رویکرد برابری جنسیتی و کاهش نابرابری‌های این سازمان‌ها حمایت بیش از پیش بنماید.

پیشنهاد می‌شود سازمان‌های مردم‌نهاد با بهره‌گیری از دیدگاه‌های خبرگان و اساتید موضوع توسعه پایدار را از منظر سبز بودن، بازتعریف نمایند و در آن علاوه بر مباحث منطقه‌ای مباحث فرا منطقه و کشور هم لحاظ شود.

ارائه مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم.../علیزاده، باقرزاده، قلی پورکنعانی و مهرآرا

منابع

- ۱) اندیشکده برهان (۱۳۹۹). ایران ۱۴۴۴، نشر دیدمان .
- ۲) پورعزت؛ علی اصغر، خانیکی؛ هادی، یزدانی؛ حمیدرضا، مختاری؛ بهاره، (۱۳۹۶). شناسایی راهبردهای بخش دولتی در مواجهه با سازمانهای مردم نهاد در فرآیند خط مشی گذاری عمومی در ایران؛ مطالعه موردی: حوزه محیط زیست و منابع طبیعی، سیاستگذاری عمومی، دوره ۳، شماره ۲
- ۳) حاتمی فرشچی، ابوذر (۱۴۰۰). ارائه الگوی سرمایه فکری بانکهای دولتی ایران با رویکرد شایستگی مدیران، دانشگاه آزاد اسلامی تهران جنوب.
- ۴) حجازی، یوسف؛ حسینی، سید محمود؛ رعایی، عبدالمطلب (۱۳۹۶). بررسی عوامل مؤثر بر رفتار محیط زیستی سازمان های مردم نهاد استان تهران، شماره ۴، فصلنامه محیط شناسی، تهران.
- ۵) حقیقی، ملاحظ (۱۴۰۰)، مفهوم توسعه پایدار، سایت توسعه پایدار شهری (www.shahrsazionline)
- ۶) حیدریان، سهیلا (۱۴۰۱)، توسعه پایدار چه اهدافی را دنبال می نماید، ندای توسعه .
- ۷) درویشی، آسیه، وهابی، محمدرضا و درویشی، مریم (۱۳۹۱). نقشه راه طراحی و تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت. نخستین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، تیرماه.
- ۸) دمازی، بهزاد (۱۳۹۳). نقش و عملکرد سازمان های مردم نهاد در حفظ و ارتقای سلامت جامعه، سال سیزده شماره پنج، فصلنامه پایش، تهران.
- ۹) رحیم زاده، محمدعلی (۱۳۹۵). سازمانهای مردم نهاد، انتشارات تدبیر روشن، تهران.
- ۱۰) صالحی، سید حسین، خلجی، عباس؛ باصری، احمد (۱۳۹۴). تأثیر سازمان های مردم نهاد بر مؤلفه های امنیت، فصلنامه مدیریت بحران، شماره ۱۶، تهران.
- ۱۱) صداقت، مریم (۱۳۹۷). مدل توسعه پایدار گردشگری در جهت تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، دانشگاه علامه طباطبایی.
- ۱۲) عزیزی؛ محمد مهدی، (۱۳۸۹). توسعه شهری پایدار برداشتی و تحلیلی از دیدگاههای جهانی، نشریه صفا، شماره ۳، تهران.
- ۱۳) عمرانی، سجاد (۱۳۹۳). بررسی نقش سازمان های مردم نهاد در حفاظت از محیط زیست، اولین همایش ملی مدیریت پایدار منابع خاک و محیط زیست، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان.

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۸، زمستان ۱۴۰۱

- ۱۴) لوفان، علی، ۱۴۰۰، اثربخشی توسعه پایدار صنعت گردشگری بر رویکرد توسعه کارآفرینی پایدار، کنفرانس بین‌المللی مدیریت و صنعت.
- ۱۵) مخلصیان، ساره (۱۳۹۶)، شناسایی عوامل مؤثر بر رشد NGOs در جهت توسعه پایدار (مطالعه موردی NGOs: با حوزه فعالیت صنعت احداث و انرژی)، دانشگاه طلوع مهر.
- ۱۶) مرصوصی؛ نفیسه، بهرامی پناه؛ رحمت‌الله، (۱۴۰۰). توسعه پایدار شهری، دانشگاه پیام نور، تهران.
- ۱۷) ناصری، حسن؛ یزدانی، محمود (۱۳۹۲). بررسی تواناییها و مشکلات سازمانهای مردم نهاد در توسعه شهری با تأکید بر ایران، همایش ملی معماری پایدار و توسعه شهری.
- ۱۸) نوروزی، اصغر (۱۳۹۳). الگوهای نوین توسعه پایدار روستایی با تأکید بر الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، سلسله تک نگاشت های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، تهران: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.

19) Alshuwaikhat, H.M., Abubakar, I. R., Aina, Y. A., Adenle, Y. A. & Umair, M (2018). The development of a GIS- Based model for campus sustainability assessment, *Sustaianability*, 9 (3), 439.

20) Ariadi, S., Saud, M., & Ashfaq, A. (2018). Exploring the Role of NGOs' Health Programs in Promoting Sustainable Development in Pakistan.

21) Callabero Serrano, E., & Ojo, M. (2019, March). Role of NGOs in Sustainable Development: Addressing Imbalances from the Shift in the Cooperation between Middle and Upper-Middle Income Countries (II) (Presentation Slides). In Forthcoming, Joint Presentation at the Inaugural Conference of the Centre and Institute for Innovation and Sustainable Development.

22) Cook, L. J. (2015). New winds of social policy in the East. *Voluntas*, 26, 2330–2350.

23) Costa, M. M. (2016). What Influences the Location of Nonprofit Organizations? A Spatial Analysis in Brazil. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* 27 (3): 1064–1090.

24) Davis, J. M. (2019). Real “non-governmental” aid and poverty: comparing privately and publicly

25) Dill, A. P. (2014). Health care and disability NGOs in Croatia: State relations, privatization, and professionalism in an emerging field. *Voluntas*, 25, 1192–1213.

26) FawadLatif.K &Williams.N.(2019), Team effectiveness in Non-Governmental Organizations (NGOs) projects, *Evaluation and Program Planning*, Volume 64, Pages 20-32.

ارائه مدل توسعه پایدار در سازمان های مردم.../علیزاده، باقرزاده، قلی پورکنعانی و مهرآرا

- 27) financed NGOs in Canada. Canadian Journal of Development Studies 1-18.
- 28) Fruttero, A., and Gauri. V. (2005). The Strategic Choices of NGOs: Location Decisions in Rural Bangladesh. Journal of Development Studies 41 (5): 759–787.
- 29) Hassan, A., & Forhad, A. (2013). THE ROLE OF NGOs IN THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN BANGLADESH. Present Environment & Sustainable Development, 7(2).
- 30) Hoang, T. (2013). Civil society organisations' roles in health development in Vietnam: HIV as a case study. Global Public Health, 8 (sup1), S92–S103.
- 31) Islam, M. R. (2015). NGOs' social capital development initiatives for social welfare: Bangladesh experience. Global Social Welfare, 2(4), 167-176.
- 32) Karkee, R., & Comfort, J. (2016). NGOs, foreign aid, and development in Nepal. Frontiers in public health, 4, 177.
- 33) Makenzie, S (2004). Social sustainability: toward some definition, Hawake research institute. University of South Australia, Magill, South Australia, p: 1.
- 34) McCabe, H., & Deng, G. (2018). Establishing Non-Governmental Organizations (NGOs) for Children with Autism in the People's Republic of China. VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations, 29(5), 1019-1032.
- 35) Mirza.A.(2016). Impact of NGOs in Poverty AllEvation: A Case study of Badin dDistrict.annual reaserch journal of Gender studies,8(8).
- 36) Muthu, Subramanian Senthilkannan. (2020). Sustainability in the Textile Industry. Singapore: Springer Nature Singapore Pte Ltd.
- 37) Pearce, J . A, & Robinson, R. B (2011). Strategic management. Singapore MaGraw Hill International Edition.
- 38) Purvis, M., & Grainger, A (2004). Exploring sustainable development, Geographical perspectives, Earthcan publication limited, first published by earthcan in UK and USA.
- 39) Saei, A (2010). An introduction to understanding the third world, Tehran: Ghoomes Publication.
- 40) Pradhan, S. Norman, S. Kamat, S. (2023). NGOs & international development: ongoing trends and new architectures, Journal of International Encyclopedia of Education, 565-573.
- 41) Salvia, A. L., Leal Filho, W., Brandli, L. L., & Griebeler, J. S. (2019). Assessing research trends related to Sustainable Development Goals: Local and global issues. Journal of cleaner production, 208, 841-849.

- 42) Sang, H., Ngamau, N., & Ragama, P. (2018). Effects of strategic alignment on the performance of non governmental organizations in nakuru town, Kenya. International journal of business and processes, 4(2), 21
- 43) Sharifinejad, J (2011). Evaluation of the role of social factors in the development of urban sustainability (Case study of Alanshahr, Tabriz), Ph. D Thesis, Department of Geography and Urban Planning, Islamic Azad University, Central Tehran Branch.
- 44) Shoaf, E. (2016). A Targeted Approach? A Study of NGO Roles and Practices in Promoting Economic Development, Western Kentucky University: Thesis Projects Paper 665.
- 45) Vieira, Armando Luis. (2011), Interactive LISREL in Practice, Springer Heidelberg Dordrecht London New York.
- 46) World Commission on Environment and Development (WCED) (2019). Our common future, Oxford University Press.

یادداشت‌ها :

-
- 1 - Ariadi et al.
 - 2 - Salvaa et al.
 - 3 - Hassan & Forhad
 - 4 - United Nations (UN)
 - 5 - slam
 - 6 -Green and Matthias
 - 7 -McCabe and Deng
 - 8 - Callabero & Ojo
 - 9 -McCabe and Deng
 - 10 -Hoang
 - 11 - Davis
 - 12 - Fruttero and Gauri
 - 13- Costa
 - 14 - Dill
 - 15 - Sang et al.
 - 16 - Structural Equation Modeling